

Informationen i faktabladet är till för att underlätta vid beställning av forensisk undersökning vid NFC.

Prioriteringar av spår och prover

Det är viktigt att en prioritering görs av undersökningsmaterial från spårsäkringssatsen, tillvaratagna kläder och andra spår eller material innan det skickas till NFC för undersökning. Undersökningar i sexualbrottsärenden hör till de mer resurskrävande insatserna vid biologiverksamheten på NFC.

Spårsäkringssatsen ska inte rutinmässigt skickas in i sin helhet. De material som ska undersökas plockas ut och skickas in tillsammans med eventuella andra prioriterade material i ärendet. Bedömning görs över vilka prover och omstridda material som är meningsfulla och relevanta att undersöka. Framkommer nya uppgifter som påverkar den initiala prioriteringen så kan begärd undersökning kompletteras utifrån de nya uppgifterna. Detta innefattar att återkalla undersökningar som inte längre bedöms relevanta.

Bevisvärdet av DNA-spår

Bevisvärdet för påvisat DNA i sexualbrott avgörs många gånger av respektive parts beskrivning av vad som har hänt. Om både misstänkt och målsägaren vidhåller ett händelseförlopp där samlag/kontakt förekommit men frågan om frivillighet skiljer sig åt kan värdet av eventuella DNA-resultat ifrågasättas. Detsamma om de haft frivilligt samlag/kontakt inom de tidsintervall som anges nedan för respektive område/material. Om möjlighet finns är det därför av vikt att ta reda på hur misstänkt gärningsperson ställer sig till händelsen innan DNA-undersökningar beställs vid NFC.

Uppdragsbeställningen till NFC

I den forensiska beställningen anges varje spår/material separat med aktuella beställningskoder. För spermaundersökning används K11, för sekretundersökning K12, för blodundersökning K10 och för hårundersökning K20. Om K00 (övrig undersökning) anges som beställningskod måste det tydligt framgå på beställningen vad som avses.

Blanketten *Kompletterande uppgifter i sexualbrott* (även kallad K11-blanketten) kommer upp automatiskt i den digitala beställningen till NFC då K11 (spermaundersökning) anges som beställarkod. Blanketten innehåller ett flertal frågor och informationspunkter om ärendet, som avser att underlätta undersökningen, men som också kan vara av vikt i utredningen. K11-blanketten finns även tillgänglig på Intrapolis, och kan laddas hem och bifogas den forensiska beställningen som ett separat dokument.

DNA-undersökningar

Vad som är relevant att undersöka i det specifika ärendet beror på händelseförloppet. Kan målsägaren redogöra för vad som har hänt, eller i de fall misstänkt gärningsman är hörd och parterna lämnar motstridiga uppgifter så rekommenderar NFC att endast de spår/material som är relevanta utifrån beskrivet händelseförlopp undersöks.

Biologiska spår avsatta på eller i kroppen bryts ner relativt fort. NFC har riktlinjer för hur lång tid som får passerat mellan händelsen och spårsäkring för inom vilka NFC bedömer det som meningsfulla att undersöka proven avseende DNA.

Vaginalprov undersöks om spårsäkringen har utförts inom sju dygn från händelsen. Om målsägaren och gärningspersonen har haft frivilligt samlag inom en vecka före spårsäkringen/undersökningen är det viktigt att det framgår till NFC.

Sekret (t.ex. saliv) från gärningspersonen bedöms inte meningsfullt att undersöka i proven från livmodertappen och bakre fornix då eventuellt DNA från gärningspersonen "drunknar" i målsägarens eget DNA. Finns det uppgifter på att gärningsmannen kan ha avsatt saliv på de yttre delarna av könsorganet, slidöppning/mellangård, så kan det vara meningsfullt att undersöka detta prov. Ange då den informationen vid beställningen om forensisk undersökning

Analprov undersöks om spårsäkringen har utförts inom två dygn från händelsen. Om målsägaren och gärningspersonen haft frivilligt analt samlag inom två dygn innan spårsäkringen/undersökningen är det inte meningsfullt att undersöka analprovet avseende sperma då NFC inte kan tidsbestämma sperma eller DNA.

Sekret (t.ex. saliv) från gärningspersonen bedöms inte meningsfullt att undersöka i analprovet som avser spårsäkring *längre upp i rektum* på grund av att eventuellt DNA från gärningspersonen "drunknar" i målsägarens eget DNA. Finns det uppgifter på att gärningsmannen kan ha avsatt saliv på utsidan av analområdet så kan det vara meningsfullt att undersöka sådant prov, Ange då den informationen på beställningen om forensisk undersökning.

Munprov undersöks om spårsäkringen har utförts inom ett dygn från händelsen.

Sekret (t.ex. saliv) från gärningsman bedöms inte meningsfull att undersöka i prov från *munhålan* på grund av att eventuellt DNA från gärningspersonen "drunknar" i målsägarens eget DNA. Finns det uppgifter på att gärningsmannen kan ha avsatt saliv på utsidan av munnen så kan det vara meningsfullt att undersöka det provet avseende sekret. Ange då den informationen på beställningen om forensisk undersökning.

Besudlingar på kroppsytan, exempelvis slickningar eller kyssar, kan vara relevanta att undersöka avseende sekret och/eller sperma. Har personen duschat mellan händelsen och spårsäkringen bedöms det inte meningsfullt att undersöka prov som säkrats på kroppsytan.

Penisprov från misstänkt gärningsman undersöks avseende sekret från målsägaren och kan vara av stort bevisvärde, inte minst om DNA-resultat från misstänkt gärningsman inte kan påvisas på/i prover från målsägaren eller vid gruppvåldtäkter där komplexa DNA-resultat kan erhållas från målsägarens prover.

Nagelskrap/fingertvätt från målsägare och/eller misstänkt gärningsperson kan, beroende på händelseförlopp, vara relevanta att undersöka avseende sekret, sperma och/eller blod. Har personerna haft kontakt med varandra innan händelsen är det viktigt att den informationen framgår till NFC.

Rivmärken på kroppen är inte meningsfulla att undersöka avseende DNA då eventuellt avsatt sekret från fingrarna drunknar i den provtagnes eget DNA. Finns det dock uppgifter om att personen t.ex. har slickat på fingrarna innan skadan tillfogats kan det vara meningsfullt att undersöka för sekret om inga andra spår i ärendet finns. Ange då den informationen på beställningen.

Hår säkrade på målsägaren och/eller misstänkt gärningsperson kan vara relevant att undersöka om inga andra spår finns i ärendet. Har legal kontakt förekommit en kort tid innan händelsen är undersökningen i de flesta fall inte meningsfull att utföra.

Trosor och kalsonger från målsägare kan vara av stor betydelse att undersöka, speciellt vid gruppvåldtäkter eller om DNA-resultat från vaginalprov eller analprov saknas. Har gärningsmannen tagit i eller slitit i trosorna kan det vara relevant att undersöka dem för kontakt-DNA, NFC behöver då uppgifter om var gärningsmannen har tagit/slitit.

Kalsonger från misstänkt gärningsperson kan beroende på händelseförloppet vara relevanta att undersöka avseende sekret från målsägaren, framförallt om penetration med penis förekommit.

Kontakt-DNA (touch-DNA) från gärningsperson på kläder kan vara relevanta att undersöka om inga andra spår finns i ärendet. Det måste tydligt framgå i beställningen vilket område kontakt-DNA ska sökas.

Sängkläder och kläder kan vara relevanta att undersöka då sekret, sperma och blod, beroende på förvaring och hantering, kan finnas kvar under lång tid.

Kan gärningspersonen eller målsägaren ha avsatt sekret, sperma och/eller blod på material på ett legalt sätt innan eller efter händelsen så är det i de flesta fall inte relevant att undersöka materialen då det inte går att tidsbestämma DNA.

DNA från flera personer

Vid gruppvåldtäkt eller frivilligt samlag (med annan person än gärningsmannen) förväntas DNA från flera personer förekomma. Det är då viktigt att den informationen tydligt framgår av beställningen eller K11-blanketten för att den forensiska undersökningen ska utföras på korrekt sätt.

Markprov

Markprov eller naturmaterial bör hanteras och skickas in skyndsamt till NFC för att undvika nedbrytning. Om möjligt topsa naturmaterialet och skicka in både topsen samt naturmaterialet separat till NFC.

Spårbarhet av spår och gods

Innan spår eller gods skickas till NFC för forensisk undersökning är det viktigt att spåren och godsen har separata och unika beteckningar som kan följa spåren/godsen genom hela ärendets gång.

Personprov för dna-analys

I spårsäkringssatsen ingår ett blodprovsrör (med lila kork) som utgör DNA-personprov från målsägaren. Röret har ett så kallat prov-ID med en unik beteckning som används vid analysbegäran till NFC. Provtagen persons namn och personnummer ska alltid vara angivet på blodprovsröret. Om ett blodprov för personprov av målsägaren saknas kan ett salivprov tas vid ett senare tillfälle.

Vid provtagning av personprov från misstänkt ska alltid ”Provtagningsats för salivprov (dna)” användas.

DNA- personprov (blodprov och salivprov) ska skickas separat från det bevismaterial som ska undersökas. Två olika digitala uppdragsbegäranden till NFC behöver upprättas – en begäran om DNA-analys av personprov (personärende), samt en beställning om forensisk undersökning (undersökningsärende) där namn, personnummer och prov-ID fylls i. Den sistnämnda begäran behöver göras för att personprov ska kunna kopplas till det aktuella ärendet.

Alkohol- och droganalys

Blod- och urinprover för alkohol och droganalys skickas till RMV i avsedd adresserad påse. Vid begäran om alkohol- och eller droganalys ska protokoll/blankett PM420.5 (*”Begäran analys vid RMV för utrönande av eventuell drogförekomst i blod/urin i samband med brott”*) användas. Blanketten finns tillgänglig i polisens formulärportal.

Nedlagt ärende

Om ärendet läggs ner, eller att det framkommer att begärda undersökningar inte tillförutredningen något av värde ansvarar beställaren för att berörda undersökningar vid NFC återkallas.

Kontaktuppgifter

NFC: 010-562 80 20 (vardagar 9-15)

E-post: Biologi_Frontdesk.nfc@polisen.se

Rättsmedicinalverkets växel: 010-483 41 00 (vardagar 9-16)

E-post: rkali@rmv.se